

USTAVNOPRAVNE IN ZAKONODAJNE DOLOČBE O PREPREČEVANJU DISKRIMINACIJE V REPUBLIKI SLOVENIJI¹

PREVENTION OF DISCRIMINATION AND MEASURES FOR ELIMINATION OF DISCRIMINATION IN THE LEGAL SYSTEM OF THE REPUBLIC OF SLOVENIA

Prohibition of discrimination is one of the basic principles of contemporary protection of human and minority rights. In the recent times, marked by the universal recognition of cultural diversity as the wealth of contemporary societies, the implementation of this principle includes the respect of ethnic or national, religious and linguistic characteristics of minority communities.

The Constitution of the RS guarantees equality and respect of human rights, forbidding discrimination and incitement of national, racial or religious hatred, conflicts or intolerance. The latter, along with violation of equality, are incriminated as criminal offence in the Penal Code of the Republic of Slovenia.

Constitutional and legislative provisions and measures of the government policy, referring to the prevention of discrimination and prohibition of incitement of racial, national and religious intolerance, are of utmost significance for the status and integration of persons of different ethnic, linguistic, religious and racial origin, living in Slovenia. For the members of these minorities, the implementation of these provisions signifies also the creation of equal opportunities for the expressing, preserving and developing of elements of their identity.

The article deals with legal protection in Slovenia and measures of the government policy for the creation of equal opportunities, especially from the viewpoint of ascertainings and recommendations of international organizations.

Keywords: Slovenia, legislation, constitution, minorities, equality, non-discrimination

Prepoved diskriminacije je eno temeljnih načel sodobnega varstva človekovih pravic in manjšin. V novejšem času, ki ga označuje vsestransko sprejeto spoznanje o kulturni raznolikosti kot bogastvu sodobnih družb, vključuje uresničevanje tega načela tudi spoštovanje etničnih ali narodnih, verskih in jezikovnih značilnosti manjšinskih skupnosti.

Ustava RS zagotavlja enakopravnost in spoštovanje človekovih pravic ter prepoveduje diskriminacijo in zbujanje narodnostnega, rasnega ali verskega sovraštva, razdora ali nestrpnosti. Kršitev enakopravnosti in zbujanje narodnostnega, rasnega ali verskega sovraštva, razdora ali nestrpnosti je inkriminirano kot kaznivo dejanje v Kazenskem zakoniku Republike Slovenije.

Ustavne in zakonodajne določbe ter ukrepi vladne politike, ki se nanašajo na preprečevanje diskriminacije in na prepoved izzivanja rasne, narodnostne in verske nestrpnosti, so izrednega pomena za položaj in integracijo oseb različnega etničnega, jezikovnega, verskega in rasnega porekla, ki živijo v Sloveniji. Za pripadnike različnih narodnih, etničnih, verskih ali jezikovnih manjšin pomeni izvajanje teh določb tudi ustvarjanje enakih možnosti za izražanje, ohranjanje in razvoj elementov svoje identitete.

Prispevek obravnava pravno varstvo v Sloveniji in ukrepe vladne politike za ustvarjanje enakih možnosti, zlasti z vidika ugotovitev in priporočil mednarodnih organizacij.

Ključne besede: Slovenija, zakonodaja, ustava, manjšine, enakopravnost, nediskriminacija

UVOD

Prepoved diskriminacije je eno temeljnih načel sodobnega varstva človekovih pravic. Težišče razprav v sodobnem svetu se je od spoznanj o nujnosti zagotavljanja pravne enakosti, ki vključuje »formalno« prepoved diskriminacije in »formalno« enakost, že premaknilo k vsebinskim razpravam o »enakih možnostih« in k vzpostavljanju mehanizmov učinkovitega nadzora nad izvajanjem sprejetih dokumentov.

Prikaz razvoja na področju protidiskriminacijske zakonodaje in vladnih ukrepov za zagotovitev enakih možnosti v Sloveniji zajema tri vsebinska področja:

- Splošen oris načel enakosti, enakih možnosti in pozitivne diskriminacije v mednarodnem merilu;
- najpomembnejše določbe protidiskriminacijske zakonodaje v Sloveniji;
- ukrepe vladne politike in dejavnosti, ki so namenjene ustvarjanju enakih možnosti.

ENAKOST IN POSEBNI UKREPI ZA DOSEGO ENAKOSTI

V novejšem času, ki vsestransko sprejema spoznanje o kulturni raznolikosti kot bogastvu sodobnih družb ter socialno kohezijo označuje kot cilj skupnega življenja v neki družbi, pomeni uresničevanje načela nediskriminacije za državo hkrati obveznost zagotavljanja enakih možnosti za pripadnike različnih manjšin, za vključevanje v družbo, participacijo in izražanje ter ohranjanje elementov svoje identitete. To je interpretaciji načela o prepovedi diskriminacije kot enem temeljnih elementov sodobnega varstva človekovih pravic in manjšin dalo novo vsebino, boj za odpravo nestrpnosti vseh vrst pa postavilo med prioritete cilje mednarodne skupnosti.² Novost je v razumevanju prepletenosti ukrepov za zagotavljanje enakosti in odpravo diskriminacije z načeli o spoštovanju kulturne različnosti in v spoznanju, da so ukrepi posebnega varstva za posamezne skupine vendarle kompatibilni z načelom enakosti.³

* * *

¹ Del prispevka je bil v prirejeni obliki predstavljen na Okrogli mizi o drugem poročilu ECRI-ja v Sloveniji, Ljubljana, 14.10.2003.

² Od leta 1993 deluje v Svetu Evrope poseben odbor ECRI /European Commission against racism and intolerance/.

³ Člen 6 Okvirne konvencije Sveta Evrope za varstvo narodnih manjšin določa:

1. Pogodbenice spodbujajo duh strpnosti in medkulturnega dialoga in sprejemajo učinkovite ukrepe za pospeševanje medsebojnega spoštovanja in razumevanja ter sodelovanja med vsemi osebami, ki živijo na njihovem ozemlju, ne glede na njihovo etnično, kulturno, jezikovno ali versko identiteto, še zlasti na

V ospredju zanimanja na mednarodni in državni ravni so možnosti za nadaljnje izgrajevanje mehanizmov nadzora nad uresničevanjem varstva pripadnikov različnih ranljivih skupnosti pred možnimi oblikami posredne ali neposredne diskriminacije ob aktivni vlogi nevladnih organizacij. Ali pomeni sprejem posebnih, dodatnih ukrepov, ki zagotavljajo dejansko enakopravnost izjemo ali celo kršitev splošnega načela enakosti?⁴ »Pozitivna diskriminacija«⁵ temelji na dejstvu, da v primeru dejanske neenakopravnosti samo formalnopravna zagotovitev enakosti ne zadošča.

Izhodiščni pristop, ki označuje prispevek Sveta Evrope k oblikovanju evropskih standardov »pozitivnega« varstva v Evropi navaja poročilo Parlamentarne skupščine Sveta Evrope o pravicah manjšin iz leta 1993,⁶ ko ugotavlja: »Toda mi moramo storiti več kot zgolj zagotoviti nediskriminacijo – zagotoviti moramo pozitivne pravice za osebe, ki pripadajo narodnim manjšinam«. Protokol št. 12 k Evropski konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin v prvem členu vsebuje splošno prepoved diskriminacije in razširja dosednji obseg varstva pred diskriminacijo.⁷ V preambuli države članice med drugim potrjujejo, »da načelo nediskriminacije državam pogodbenicam ne preprečuje, da ukrepajo z namenom podpiranja popolne in dejanske enakosti, če je za te ukrepe objektivno in sprejemljivo opravičilo«.

PRIPOROČILO ECRI-JA O NACIONALNI ZAKONODAJI ZA ODPRAVO RASIZMA IN RASNE DISKRIMINACIJE⁸

Vsebinsko priporočilo pomeni sintezo že obstoječih ugotovitev o pomenu ustrezne zakonodaje za odpravo rasizma in rasne diskriminacije, tako kot se je

* * *

področju izobraževanja, kulture in javnih občil.

2. Pogodbenice se obvezujejo sprejeti ustrezne ukrepe za varstvo oseb, ki so lahko ogrožene zaradi diskriminacije ali pa so izpostavljene dejanjem diskriminacije, sovraštvu ali nasilju, do katerih prihaja zaradi njihove etnične, kulturne, jezikovne ali verske identitete.

⁴ Okvirna konvencija Sveta Evrope za varstvo narodnih manjšin vsebuje posebno določbo »Enakost pred zakonom in sprejem ukrepov, ki zagotavljajo dejansko enakopravnost« v členu 4.

⁵ Številka odločbe: U-I-416/98-38 z dne 22.3.2001

⁶ Poročilo o pravicah manjšin, poročevalec Worms, (socialist), Doc. 6742.

⁷ 1.člen Splošna prepoved diskriminacije

1. Uživanje vseh pravic, predvidenih z zakonom, se zagotovi brez diskriminacije glede na spol, raso, barvo kože, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, narodno ali socialno poreklo, pripadnost narodni manjšini, premoženje, rojstvo ali drug status.

2. Javni organi ne smejo diskriminirati nikogar na nobeni podlagi, omenjeni v prvem odstavku.

⁸ ECRI General Recommendation No.7 on national legislation on combat racism and racial discrimination, adopted on 13 December 2002,

Strasbourg, 7 February 2003

izoblikovala v posameznih telesih mednarodnega nadzora in podrobneje obravnava tudi nekatere segmente iz do sedaj sprejetih priporočil ECRI-ja.⁹

Priporočilo ECRI-ja o nacionalni zakonodaji za odpravo rasizma in rasne diskriminacije glede posebnih ukrepov za doseg dejanske enakosti določa, da mora nacionalna zakonodaja zagotoviti, »da prepoved rasne diskriminacije ne preprečuje ohranjanja ali sprejemanja začasnih posebnih ukrepov, ki so namenjeni bodisi za kompenzacijo neugodnosti ali za polno participacijo oseb, ki so lahko žrtev diskriminacije zaradi rase, barve, jezika, državljanstva ali narodne in etnične pripadnosti.«¹⁰ V tem segmentu citirano priporočilo ECRI-ja povzema pristop, že izoblikovan v delu Odbora CERD, ki deluje v sklopu nadzornega mehanizma nad izvajanjem Mednarodne konvencije OZN za odpravo vseh oblik rasne diskriminacije.¹¹

Priporočilo ECRI-ja med drugim določa, da mora zakonodaja zagotoviti ustanovitev enega ali več neodvisnih teles za preiskovanje domnevnih kršitev načela nediskriminacije, katerih storilci so pripadniki policije, cariniki, vojaško osebje ter uslužbenci v zaporih.¹²

ORIS USTAVNO PRAVNEGA UREJANJA V SLOVENIJI

Načelo enakosti pred zakonom in upravičenosti do enakega zakonskega varstva vsebujejo vsi relevantni mednarodni dokumenti s področja varstva človekovih pravic, ki obvezujejo tudi Republiko Slovenijo.¹³ V skladu z ustavo RS so ratificirani mednarodni dokumenti del notranjega prava in se uporabljajo neposredno.¹⁴ Tako npr. Zakon o državni upravi (Ur. l. št. 83/2003) v prvem odstavku 9. člena določa, da »Uprava izvršuje zakone in druge predpise, ki jih sprejme

* * *

⁹ Npr. Priporočilo št. 2 o posebnih telesih za odpravo rasizma, ksenofobije, antisemitizma in netolerance na nacionalni ravni.

¹⁰ Točka 5, III poglavje, ECRI General Recommendation No.7 on national legislation on combat racism and racial discrimination, adopted on 13 December 2002, tr.11

¹¹ Več o pristopu CERD-a glej:

The Committee on the Elimination of Racial Discrimination: Trends and Developments, Theo Van Boven, Roma Rights, Numbers 1 and 2, 2003, str. 11

¹² ECRI General Recommendation No.7 on national legislation on combat racism and racial discrimination, adopted on 13 December 2002, str.16. točka 28.

¹³ Sklepni dokument KEVS-a iz Kopenhagna v točki 5/9 določa: »Vse osebe so enake pred zakonom in so upravičene do enakega zakonskega varstva«; 26. člen Mednarodnega Pakta o državljskih in političnih pravicah se glasi: »Vsi so pred zakonom enaki in imajo brez kakršne koli diskriminacije pravico do enakega zakonskega varstva«; Konvencija o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije v členu 5/1 določa: »Države pogodbenice se obvežejo ... zagajati vsakomur pravico do enakosti pred zakonom«; Preambula 12. Protokola k Evropski konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin v prvi alineji opredeli to načelo kot temeljno načelo, »po katerem so vse osebe enake pred zakonom in so upravičene do enake zaščite z zakonom«.

državni zbor, ratificirane mednarodne pogodbe itd«. Med pristojnostmi Ustavnega sodišča ustava RS v členu 160/1 navaja, da Ustavno sodišče odloča o skladnosti zakonov in drugih predpisov z ratificiranimi mednarodnimi pogodbami in s splošnimi načeli mednarodnega prava.

Ustava RS zagotavlja spoštovanje človekovih pravic, prepoved diskriminacije in zburjanja narodnostnega, rasnega ali verskega sovraštva, razdora ali nestrpnosti. Kršitev enakopravnosti in diskriminacijo prepoveduje 14. člen Ustave RS, ki določa, da so v Sloveniji vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in svoboščine.¹⁵ Glede na to, da je v primeru kršitve možna ustavna pritožba na Ustavno sodišče RS, ima ta določba v pravnem redu značaj splošne protidiskriminacijske klavzule. Protiustavno je vsakršno vzpodbujanje k narodni, rasni, verski ali drugi neenakopravnosti ter razpihovanje narodnega, rasnega, verskega ali drugega sovraštva in nestrpnosti (63. čl. Ustave RS).

Kot ukrepe pozitivne diskriminacije Ustava italijanski in madžarski ter romski skupnosti zagotavlja posebne ukrepe.¹⁶ V obrazložitvi odločbe (B- II, točka 7) Ustavno sodišče RS med drugim navaja, da ustavna določba v členu 65 Ustave RS »pomeni pooblastilo zakonodajalcu, da romski skupnosti, ki živi v Sloveniji, kot posebni etnični skupnosti z zakonom zagotovi poleg splošnih pravic, ki gredo vsakomur, še posebne pravice. Pri urejanju posebnega položaja in posebnih pravic romske skupnosti zakonodajalec ni omejen z načelom enakosti, ki mu pri urejanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin prepoveduje vsako diskriminacijo, temelječo na narodnosti, rasi ali na drugih okoliščinah, določenih v prvem odstavku 14. člena Ustave. Ustavno pooblastilo iz 65. člena dovoljuje zakonodajalcu, da romski skupnosti in njenim pripadnikom zagotovi posebno (dodatno) varstvo, ki je v teoriji prava znano kot t. i. pozitivna diskriminacija ali pozitivno varstvo«.

STATUS IN PRAVNI POLOŽAJ ROMOV V SLOVENIJI

Ustava RS določa, da položaj in posebne pravice romske skupnosti, ki živi v Sloveniji, ureja zakon. S to ustavno določbo so le nakazane možnosti, ki vključujejo sprejem posebnih ukrepov za izboljšanje položaja Romov.¹⁷ Ob ratifikaciji

* * *

¹⁴ Zakoni in drugi predpisi morajo biti v skladu s splošno veljavnimi načeli mednarodnega prava in z mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo Slovenijo (člen 8 Ustave RS).

¹⁵ Številka odločbe: U-I-416/98-38 z dne 22.3.2001

¹⁶ O tem obstaja obsežna literatura. Glej npr: Miran Komac: »Varstvo narodnih skupnosti v Sloveniji«, Ljubljana 1999.

¹⁷ V skladu z ustavnopravno ureditvijo varstva pravic italijanske in madžarske narodne manjšine ter romske skupnosti so posebne pravice manjšin zagotovljene ne glede na njihovo število. Finančna sredstva za uresničevanje teh pravic mora zagotoviti širša družba. V Sloveniji je to ustavna obveznost Republike Slovenije.

Okvirne konvencije Sveta Evrope za varstvo narodnih manjšin v letu 1998 je Vlada Republike Slovenije podala izjavo, da bo v skladu z Ustavo RS in notranjo zakonodajo uporabljala določbe Okvirne konvencije Sveta Evrope za varstvo narodnih manjšin za avtohtoni italijansko in madžarsko narodno manjšino, smiselno pa tudi za romsko skupnost, ki živi v Sloveniji.

Vlada Republike Slovenije je v letu 1995 sprejela program ukrepov za pomoč Romom, ki zajema dejavnosti različnih državnih organov na tem področju. Zaradi socialne ogroženosti večjega dela romske skupnosti so ukrepi za izboljšanje položaja Romov v programu iz leta 1995 usmerjeni predvsem v urejanje elementarnih življenjskih razmer - bivalnih pogojev, zagotavljanja sredstev za preživetje in izobraževanje.¹⁸ Glavna težava pri izvajanju Programa iz leta 1995 so bila nezadostno zagotovljena finančna sredstva in skromna vključenost predstavnikov romske skupnosti v postopek ocenjevanja uspešnosti ukrepov. Glede na neugodne socialne razmere, neustrezne bivanjske pogoje in neurejeno infrastrukturo v večjem delu naselij, kjer v Sloveniji prebivajo Romi, je za izboljšanje položaja romske skupnosti pomemben tudi vladni program boja proti revščini in socialni izključenosti, ki prispeva k zmanjševanju revščine in neenakosti. Vlada Republike Slovenije je v aprilu 2002 kot celovito strategijo socialnega vključevanja v Republiki Sloveniji sprejela prvo poročilo o izvajanju programa boja proti revščini in socialni izključenosti.

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve RS zagotavlja kontinuirano podporo dejavnostim za spodbujanje sodelovanja med romskimi in neromskimi nevladnimi organizacijami in odpravo socialne izključenosti.

ZAKONODAJNE DOLOČBE, UKREPI VLADNE POLITIKE IN DEJAVNOSTI, KI SO NAMENJENE USTVARJANJU ENAKIH MOŽNOSTI

V tem prispevku omenjam le tiste elemente, ki so pomembni za širše razumevanje pojma »pozitivne diskriminacije« in so podlaga za razumevanje celote pravnega urejanja RS na tem področju v primerjavi z mednarodnimi standardi in sprejetimi mednarodnimi obveznostmi Republike Slovenije.

Zagotovila o prepovedi diskriminacije ali o prepovedi izzivanja narodnostnega, rasnega, verskega ali drugega sovraštva in nestrpnosti vsebujejo: Kazenski zakonik RS (Kršitev enakopravnosti v členu 141 KZ RS in Zbujanje narodnostnega, rasnega ali verskega sovraštva, razdora ali nestrpnosti v členu 300 KZ RS);

* * *

Sprejeti ukrepi za izboljšanje položaja romske skupnosti se v tem delu nanašajo na varstvo pravic do ohranjanja identitete in drugih manjšinskih pravic, po vzoru na model varstva obeh avtohtonih manjšin v Sloveniji, v drugem delu pa temeljijo na različnih ukrepih socialne politike in strategije.

¹⁸ Izvajanje Programa iz leta 1995 spremlja posebna vladna medresorska komisija za romska vprašanja.

Zakon o društvih (Uradni list RS 60/95 in 49/98); Zakon o tujcih (Uradni list RS 61/1999); Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij (Uradni list RS 22/2000); Zakon o medijih (Uradni list RS 35/2001); Zakon o delovnih razmerjih (člen 6/Prepoved diskriminacije).¹⁹

Številne dejavnosti zunaj pravne sfere so na različnih področjih družbenega življenja (političnem, kulturnem, ekonomskem) namenjene ustvarjanju enakih možnosti, vključevanju v družbo, spodbujanju medsebojnega razumevanja, spoštovanja in sožitja.

V Sloveniji so se v zadnjem desetletju postopno vzpostavljale sistemske možnosti v procesu zagotavljanja enakih možnosti posameznih nedominantnih skupnosti za vključevanje in sodelovanje v družbi. Največ je bilo storjeno na področju izboljšanja položaja Romov, zagotavljanja enakih možnosti moških in žensk, odprave revščine in socialne izključenosti ter ustvarjanja pravnih podlag za družbeno integracijo različnih skupin s posebnimi potrebami.

Novembra 2002 je bil sprejet Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika (Ur. l. RS, št. 96/2002), ki določa pravico gluhih oseb za uporabo slovenskega znakovnega jezika in načine za vključevanje gluhih oseb v življenjsko in delovno okolje ter vse oblike družbenega življenja ob enakih pravicah in pogojih ter z enakimi možnostmi, kot jih imajo osebe brez okvare sluha (podčrtala V.K.). Izvedbo tega zakona v praksi urejajo številni podzakonski akti.

Kot spodbuda za nadaljnje celovito urejanje in učinkovito varstvo pred različnimi oblikami diskriminacije so uporabne določbe v Zakonu o enakih možnostih moških in žensk ((Ur.l. RS, št. 59/2002), ki v členu 20 predvideva ustanovitev inštituta zagovornice/zagovornika pravic na področju domnevno neenakega obravnavanja spolov. Vlada RS je nedavno sprejela Uredbo o pogojih in merilih za sofinanciranje projektov na področju enakih možnosti moških in žensk (Ur. l. št. 80/2003), v kateri *inter alia* v 4. členu opredeli namen projektov, ki bodo sofinancirani, in določa, da bo Urad za enake možnosti sofinanciral projekte, »katerih namen je odkrivanje, odpravljanje oz. preprečevanje neenakosti spolov, spodbujanje enakosti spolov oz. ustvarjanje enakih možnosti žensk in moških ...«.

Glede urejanja položaja in priznanja »novih« (etničnih ali narodnih, verskih in jezikovnih) manjšin kot skupin in urejanja položaja nekdanjih sodržavljanov,

* * *

¹⁹ Zakon o delovnih razmerjih Republike Slovenije v 6. členu povzema bistvene določbe iz Direktive EU 2000/430 o enaki obravnavi oseb ne glede na rasno ali etnično poreklo in zavezuje k enaki obravnavi in nediskriminaciji tudi na področjih usposabljanja za delo, zaposlitve in napredovanja v zaposlitvi, ter določa sankcije za kršitelje. Zakon o delovnih razmerjih RS velja od januarja 2003. V tej zvezi bo gotovo koristno spremljati izvajanje teh določb in na primeren način obveščati tako delodajalce kot tudi širšo javnost o ugotovitvah nadzornih služb.

katerih pravni status se je z osamosvojitvijo RS spremenil, obstaja še vrsta odprtih vprašanj na politični, strokovni in pravni ravni. Kot ugotavlja npr. drugo poročilo ECRI-ja o Sloveniji, interpretacija vsebine obveznosti države in večinskega naroda do zagotavljanja enakopravnosti, nediskriminacije in tolerance za vse prebivalce Slovenije ne glede na njihovo etnično ali rasno poreklo v Sloveniji še vedno ni dosegla stopnje potrebnega družbenega konsenza za popolno uveljavitev mednarodnih standardov.

Spodbudni so nekateri najnovejši premiki zlasti na kulturnem področju. V Pravilniku o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (Ur. l. št. 73/2003) je v členu 40 med nalogami Nacionalne knjižnice zapisano tudi, da Nacionalna knjižnica zbira gradivo, ki izpolnjuje vsaj enega od naštetih pogojev in v tretji alineji določa: »... da so avtorji Slovenci ali pripadniki italijanske ali madžarske skupnosti, romske skupnosti in drugih manjšinskih skupnosti« (podčrtala V. K.).

Sklep o ustanovitvi javnega zavoda Slovenski Etnografski muzej (Ur. l. št. 60/2003) v prvem odstavku 3. člena določa, da muzej »skrbi za oblikovanje pozitivnega odnosa do lastne kulturne dediščine, do medkulturnega prepletanja in do tujih kultur ter razkriva slovenski odnos do drugačnosti« (podčrtala V. K.).

Zgoraj navedeni spodbudni premiki na področju pravnega urejanja odpirajo nove možnosti za sodobnejšo interpretacijo določb o prepovedi diskriminacije, spoštovanja različnosti in o ustvarjanju enakih možnosti, ne glede na socialno ali narodnostno poreklo posameznika.

VIRI:

Drugo poročilo ECRI o Sloveniji, Svet Evrope, december 2002

ECRI General Recommendation No.7 on national legislation to combat racism and racial discrimination, adopted on 13 December 2002. Strasbourg, 7 February 2003.

KOMAC, Miran 1999: Varstvo narodnih skupnosti v Sloveniji. Ljubljana.

The Committee on the Elimination of Racial Discrimination: Trends and Developments, Theo Van Boven, Roma Rights, Numbers 1 and 2, 2003, str. 7-18.

Ustava R Slovenije, Uradni list RS, št. 33/1991.

KLOPČIČ, Vera 2003: Ustavnopravne in zakonodajne določbe o preprečevanju diskriminacije v Republiki Sloveniji. Okrogla miza o drugem poročilu ECRI-ja v Sloveniji. Ljubljana 14. 10. 2003.